

Національний університет

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Кафедра фінансів та економіки природокористування

06 - 03- 71

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

щодо самостійної підготовки
та виконання практичних занять
з дисципліни
«ТЕХНОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АНАЛІТИКІВ
З ПИТАНЬ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»
для студентів
спеціальності 8.18010014 «Управління
фінансово-економічною безпекою»

Рекомендовано методичною комісією спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою»
Протокол №6 від 31.01.2014р.

Рівне - 2014

Національний університет

Методичні вказівки щодо самостійної підготовки та виконання практичних занять з дисципліни „Технологія діяльності аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки” для студентів спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою» / Ж. С. Шило – Рівне: НУВГП, 2014, 23 с.

Укладач – Ж.С. Шило, к.е.н., доцент кафедри фінансів і економіки природокористування.

Відповідальний за випуск – В.І. Павлов, доктор економ. наук, зав.кафедрою фінансів та економіки природокористування.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ЗМІСТ

1. Загальні вказівки.....	3
2. Завдання для самостійної підготовки.....	3
3. Задачі для вирішення.....	5
4. Перелік рефератів.....	21
5. Список рекомендованої літератури.....	22

© Шило Ж.С., 2014
© НУВГП, 2014

Дані методичні вказівки розраховані для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою».

Метою написання є ознайомлення студентів з дисципліною «Технологія діяльності аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки», основними її поняттями та показниками.

В методичній розробці наводяться основні питання для самостійного розгляду, а також задачі за окремими розділами курсу, методика їх вирішення, перелік рекомендованої літератури, теми рефератів та питання гарантованого рівня знань.

Методичні вказівки мають завдання надати допомогу студентам у підготовці до практичних занять та здачі поточних і підсумкових модулів з навчальної дисципліни «Технологія діяльності аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки».

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТЕМА 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділу аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

1. Структура та зміст документів, що регламентують діяльність підрозділу аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.
2. Об'єкти організації та способи технології аналітичного процесу.
3. Аналітичні номенклатури їх організація та обробка показників у системі фінансово-економічної безпеки.
4. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Література: 2, 5, 8, 12.

ТЕМА 2. Сутність та завдання технології діяльності аналітиків питань фінансово-економічної безпеки

1. Мета та завдання системи аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

2. Основні функції, загальні принципи побудови та організація комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

3. Технології формування системи аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств.

Література: 1, 4, 9, 17.

ТЕМА 3. Техніка моніторингу та критерії оцінки результатів підрозділу аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

1. Визначення та оцінка стану і рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

2. Проведення діагностики фінансово-господарського стану підприємства.

3. Визначення критеріїв та індикаторів оцінки ефективності діяльності суб'єктів системи економічної безпеки підприємства.

4. Організація і техніка проведення моніторингу оцінювання стану безпеки підприємства.

Література: 3, 6, 14, 16.

ТЕМА 4. Сучасні технології проведення аналітичної роботи в галузі фінансово-економічної безпеки підприємства

1. Організація аналітичної діяльності із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

2. Методи та засоби моделювання управлінських процесів у системі економічної безпеки підприємства.

3. Запровадження передового вітчизняного та зарубіжного досвіду проведення аналітичної роботи в системі економічної безпеки підприємства.

Література: 2, 7, 11, 15.

ТЕМА 5. Діагностика небезпек, загроз та ризиків у фінансово-економічній сфері

ПЛАН

1. Визначення зовнішніх та внутрішніх ризиків та загроз у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства.
2. Аналіз ризиків та загроз економічній безпеці у всіх сферах діяльності підприємства.
3. Технології, форми та методи діагностування небезпек, загроз і ризиків, їх оцінка та мінімізація.
4. Проведення контролю та оцінки рівня фінансово-економічної безпеки на підприємстві.

Література: 4, 10, 13, 16.

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

ЗАДАЧА 1

Оцінити рівень фінансово економічної безпеки підприємства за двома підходами:

- 1) порівняння узагальнених індикаторів досліджуваного та «еталонного» підприємств на основі віддалей між локальними показниками системи фінансової безпеки;
- 2) порівняння фактичного і нормативного значень інтегрального індикатора, тобто дослідження динаміки рівня фінансової безпеки підприємства й можливості її покращення.

1 Підхід

Згідно з першим підходом визначення рівня фінансової безпеки здійснюють на основі відстані (відхилення) інтегрального показника оцінювання фінансового стану досліджуваного підприємства від нормативного значення показника рівня фінансової безпеки «еталонного» підприємства.

Міра відстані рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства від «еталонного» дорівнює:

$$d(A_i, A_0) = \sqrt{\sum_{j=1}^n (X_{ij} - X_{0j})^2},$$

де $d(A_i, A_0)$ – інтегральна міра відстані рівня фінансового стану підприємства від «еталонного»;

x_{ij} – значення j -го показника для i -го підприємства;

x_{0j} – значення j -го показника для «еталонного» підприємства (нормативне значення показника).

Нормативні значення показників можна отримати за допомогою методів експертного оцінювання або з наукових джерел.

В нашому випадку нормативні значення вже розраховані (Табл.1).

Таблиця 1

Нормативні індикатори оцінювання фінансового стану підприємства

Показники		Методики розрахунків	Нормативні значення
<i>x1</i>	Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	Позичкові кошти / Власні кошти	1
<i>x2</i>	Коефіцієнт маневреності власних коштів	Грошові засоби / Капітал, що функціонує	0,3
<i>x3</i>	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	(Вартість основних засобів + сума нагромадженої амортизації) / Вартість майна підприємства за підсумком нетто-балансу	0,3
<i>x4</i>	Загальний коефіцієнт покриття	Поточні активи / Поточні зобов'язання	0,7
<i>x5</i>	Коефіцієнт покриття (проміжний, поточний)	(Грошові кошти та їх еквіваленти + дебіторська заборгованість) / Короткострокові позичкові кошти	1

x6	Коефіцієнт автономії(незалежності)	Власні кошти / Майно підприємства	0,5
x7	Коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними коштами	Власні оборотні кошти / Запаси та витрати	0,8
x8	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти / Поточні зобов'язання	1
x9	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Залучений капітал / Усього господарських коштів	0,5
x10	Загальний коефіцієнт ліквідності	Активи/ Власний капітал	1

1. Інтегральний показник $d(A_i, A_0)$ показує рівень відхилення фінансового стану i -го підприємства від «еталонного».

Якщо $d(A_i, A_0) = 0$, то це означає, що на підприємстві досягнуто оптимального рівня безпеки. Зростання відстані від «еталонного» підприємства в динаміці свідчить про погіршення фінансового стану і зменшення рівня фінансової безпеки. Розрахунок такої відстані можна здійснювати для порівняння декількох підприємств, наприклад для оцінювання рівня фінансової безпеки на мікрорівні, рівні регіону, галузі чи держави.

Значення X_{oj} є критичними і встановлюються експертами за принципом, що відхилення відповідного показника діяльності підприємства, за допомогою якого оцінюється рівень фінансової безпеки, від «еталонного» є явищем негативним.

Для розрахунку індикаторів системи фінансової безпеки підприємства використані дані Балансу (Форма №1). Обчислені значення індикаторів системи фінансової безпеки підприємства та узагальненого показника для цього підприємства, розрахованого за формулою (1), наведено в таблиці 2.

**Індикатори системи фінансової безпеки підприємства
(розраховані за даними балансу)**

Позначення показників	Показники	Значення
1x	Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	0,83
2x	Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,34
3x	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	0,45
4x	Коефіцієнт покриття (проміжний, поточний)	0,97
5x	Загальний коефіцієнт покриття	0,71
6x	Коефіцієнт автономії(незалежності)	0,47
7x	Коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними коштами	0,62
8x	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,39
9x	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,63
10x	Загальний коефіцієнт ліквідності	1,22
I	Інтегральний показник рівня фінансової безпеки підприємства	0,0279

Визначаємо величину квадрата відхилення рівня фінансової безпеки для досліджуваного й «еталонного» підприємств, яка обчислюється на основі формули.

Віддаль рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства від «еталонного» дорівнює $d(A_i, A_0) = \sqrt{68,0} = 0,83$.

Недоліком запропонованого підходу є те, що абсолютне значення відстані між рівнями фінансової безпеки досліджуваного та «еталонного» підприємств не передбачає інформації про дійсний стан системи фінансової безпеки підприємства. Проте застосування цього підходу доцільне у випадку, коли досліджується динаміка системи фінансової безпеки підприємства. В цьому випадку тенденція до зменшення віддалі між рівнями фінансової безпеки досліджуваного та «еталонного» підприємств свідчить про покращення стану системи

фінансової безпеки підприємства, а протилежна тенденція (зростання віддалі) – про погіршення цього стану.

2 підхід

За другим підходом узагальнений показник рівня фінансової безпеки підприємства з врахуванням наведених вище показників запропоновано обчислювати за формулою

$$I = \frac{X_2 \cdot X_3 \cdot X_4 \cdot X_5 \cdot X_6 \cdot X_7 \cdot X_8 \cdot X_{10}}{X_1 \cdot X_9},$$

де $X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9, X_{10}$ - фактичні індикатори фінансового стану підприємства (Таблиця 2).

Такий підхід до обчислення інтегрального показника вимагає, щоб відносно зменшення значення одного локального показника фінансової безпеки підприємства не було нижчим за відносно збільшення іншого показника, тобто зниження відносного значення одного показника повинно компенсуватися за рахунок збільшення значень інших показників.

Фактичне значення інтегрального показника рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства дорівнює:

$$I = 0,0279$$

Інтегральне значення показника рівня фінансової безпеки для «еталонного» підприємства становить:

$$I_e = 0,0504.$$

Для оцінювання наближення стану системи фінансової безпеки досліджуваного підприємства до «еталонного» потрібно порівняти інтегральні показники фінансової безпеки цих підприємств. Знайдемо відношення R узагальнених індикаторів рівнів фінансової безпеки досліджуваного та «еталонного» підприємств (у відсотках):

$$R = \frac{I}{I_e} \cdot 100\%,$$

де I - фактичне значення інтегрального показника;

I_e - інтегральне значення показника для «еталонного» підприємства.

Для нашого випадку $R = 55,44 \%$, тобто рівень фінансового стану досліджуваного підприємства нижчий від рівня фінансового стану «еталонного» підприємства на $44,56 \%$, а це означає, що рівень фінансової безпеки підприємства є незадовільним.

ЗАДАЧА 2

Наступним етапом дослідження системи фінансової безпеки підприємства є визначення впливу локальних індикаторів рівня фінансового стану підприємства на значення інтегрального показника.

За допомогою методу факторного аналізу виявляємо міру і напрямок впливу кожного з локальних індикаторів на фінансову безпеку підприємства. Наявність інформації про найбільш значущі чинники (локальні індикатори) допоможе приймати якісні управлінські рішення щодо підвищення їх ефективності, а це, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня фінансової та економічної безпеки підприємства.

Для здійснення факторного аналізу впливу локальних індикаторів системи фінансової безпеки на значення інтегрального показника використовуємо **метод ланцюгових підстановок**. Цей метод полягає у визначенні впливу окремих чинників на зміну величини результативного показника за допомогою поступової заміни базисної величини кожного факторного показника у факторній моделі на фактичну величину в звітному періоді. Для цього визначають сукупність проміжних значень інтегрального показника рівня фінансової безпеки, які враховують послідовну зміну кожного чинника за умови незмінності інших чинників. Різниця двох проміжних значень інтегрального показника рівня фінансової безпеки в ланцюгу підстановок дорівнює зміні інтегрального показника, яка викликана зміною відповідного чинника.

У загальному вигляді для побудованої факторної моделі системи фінансової безпеки підприємства необхідно обчислити такі значення інтегрального показника за методом ланцюгових підстановок:

$$I_e = \frac{1}{X_{01}} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} \quad -$$

нормативне значення інтегрального показника для «еталонного» підприємства;

де $X_{01}, X_{02}, X_{03}, X_{04}, X_{05}, X_{06}, X_{07}, X_{08}, X_{09}, X_{010}$ -

нормативні значення індикаторів оцінювання для «еталонного» підприємства;

$$I_1 = \frac{1}{X_1} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} - \text{перше}$$

проміжне (умовне) значення інтегрального показника;

$$I_2 = \frac{1}{X_1} \cdot X_2 \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} - \text{друге}$$

проміжне (умовне) значення інтегрального показника;

$$I_3 = \frac{1}{X_1} \cdot X_2 \cdot X_3 \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} - \text{третє}$$

проміжне (умовне) значення інтегрального показника;

і т.д.

$$I_1 = \frac{1}{X_1} \cdot X_2 \cdot X_3 \cdot X_4 \cdot X_5 \cdot X_6 \cdot X_7 \cdot X_8 \cdot \frac{1}{X_9} \cdot X_{10} - \text{фактичне}$$

значення інтегрального показника рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства.

2. Загальне відхилення інтегрального показника рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства від інтегрального показника рівня фінансової безпеки «еталонного» підприємства визначимо за формулою

$$\Delta I = I - I_e = \frac{1}{X_1} \cdot X_2 \cdot X_3 \cdot X_4 \cdot X_5 \cdot X_6 \cdot X_7 \cdot X_8 \cdot \frac{1}{X_9} \cdot X_{10} - \frac{1}{X_{01}} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010}$$

Загальне відхилення ΔI показує, наскільки фактичне значення інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства є нижчим (від'ємне значення) або вищим (додатне значення) за значення відповідного показника «еталонного» підприємства.

Загальне абсолютне відхилення інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства розкладаємо на складники:

за рахунок зміни чинника X_1 :

$$\Delta I_{X_1} = I_1 - I_e = \frac{1}{X_1} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} - \frac{1}{X_{01}} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010}$$

за рахунок зміни чинника X_2 :

$$\Delta I_{X_2} = I_2 - I_1 = \frac{1}{X_1} \cdot X_2 \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010} - \frac{1}{X_1} \cdot X_{02} \cdot X_{03} \cdot X_{04} \cdot X_{05} \cdot X_{06} \cdot X_{07} \cdot X_{08} \cdot \frac{1}{X_{09}} \cdot X_{010}$$

і т.д.

Загальне відносне відхилення інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства розкладаємо на складники:

за рахунок зміни чинника X_1 :

$$\Delta I_{X_1} \% = \frac{I_1}{I_e} \cdot 100\%$$

за рахунок зміни чинника X_2 :

$$\Delta I_{X_2} \% = \frac{I_2}{I_1} \cdot 100\%$$

і тд.

Для визначення впливу окремих індикаторів рівня фінансового стану на інтегральний показник рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства в порівнянні з «еталонним» підприємством застосуємо факторний аналіз.

Результати аналізу впливу локальних індикаторів на інтегральний показник рівня фінансової безпеки підприємства зручно представити у вигляді таблиці 1.

Можна зробити висновок, що найбільший позитивний вплив мають поточний коефіцієнт покриття (x_4), відносний приріст інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства завдяки якому становить 79,00 %, та коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства (x_3), відносний приріст інтегрального показника рівня фінансової безпеки завдяки якому становить 68,27 %. Коефіцієнт швидкої ліквідності (x_8), відносний приріст інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства завдяки якому становить – 89,55 %, та загальний коефіцієнт покриття (x_5), від впливу якого відносний приріст інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства становить – 82,31 %, здійснюють найбільший негативний вплив на фінансовий стан підприємства.

Таблиця 1

Величини абсолютних та відносних відхилень значень інтегрального показника рівня фінансової безпеки

Назви показників		Проміжні значення інтегрального показника	Абсолютні відхилення за рахунок зміни чинника	Відносні відхилення за рахунок зміни чинника
x_1	Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	0,0607	0,0103	20,48 %
x_2	Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,0688	0,0081	16,06 %
x_3	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	0,1032	0,0344	68,27 %
x_4	Поточний коефіцієнт покриття	0,1430	0,0398	79,00 %

x5	Загальний коефіцієнт покриття	0,1016	-0,0415	-82,31 %
x6	Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,0955	-0,0061	-12,09 %
x7	Коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними коштами	0,0740	-0,0215	-42,62 %
x8	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0289	-0,0451	-89,55 %
x9	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,0229	-0,0060	-11,81 %
x10	Загальний коефіцієнт ліквідності	0,0279	0,0050	10,00 %

На основі факторного аналізу системи фінансової безпеки підприємства можна зробити висновок, що для підвищення ефективності управління фінансовою безпекою необхідно звернути увагу на збільшення вартості основних засобів та зменшення поточних зобов'язань, а також підвищити ліквідність підприємства.

Порівняння значень обчислених інтегральних показників досліджуваного та «еталонного» підприємств дозволяє оцінити рівень фінансової безпеки підприємства, а проведення факторного аналізу – виявити міру та напрямок впливу кожного з локальних індикаторів рівня фінансового стану підприємства на інтегральний показник рівня його фінансової безпеки.

ЗАДАЧА 3

За наведеними даними визначити рівень фінансово економічної безпеки підприємства за двома підходами:

1) порівняти індикатори досліджуваного та «еталонного» підприємств на основі віддалей між локальними показниками системи фінансової безпеки;

2) порівняти фактичні та нормативні значення інтегрального індикатора, тобто дослідити динаміку рівня фінансової безпеки підприємства і можливості її поліпшення.

Данні для розрахунків наведені у таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Значення показників фінансово-господарсько стану підприємства

Показники	На початок звітного періоду, тис. грн.	На кінець звітного періоду, тис. грн.	Індекс зростання
Поточні активи (A1+A2+A3)	58,6	67,99	1,160
Власний капітал (VK)	133,94	155,72	1,163
Валюта балансу (VB)	224,04	257,9	1,151
Найбільш ліквідні активи (A1)	18,85	20,71	1,099
Активи, що реалізуються швидко, (A2)	17,57	21,01	1,196
Активи, що реалізуються повільно (A3)	22,18	26,27	1,184
Активи, що реалізуються важко (A4)	163,03	186,98	1,147
Негайні пасиви (P1)	18,34	22,89	1,248

Короткострокові пасиви (P2)	49,65	53,45	1,077
Довгострокові пасиви (P3)	18,67	21,54	1,154
Постійні пасиви (P4)	137,38	160,02	1,165
Найбільш ліквідні активи та активи, що реалізуються швидко (A1+A2)	36,42	41,72	1,146
Поточні пасиви (P1+P2)	67,99	76,34	1,123
Довгострокові пасиви і власний капітал (P3+VK)	152,61	177,26	1,162

Таблиця 2

Нормативні значення оцінки та методика розрахунку індикаторів системи фінансової безпеки підприємства

№ з/п	Назва показника	Методика розрахунку	Нормативні значення
1	Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\Phi.3.} = \frac{VB}{VK}$	0,5
2	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{M.B.K.} = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{VK}$	0,3
3	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$K_{C.D.B.} = \frac{P_3}{A_4}$	0,7
4	Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	$K_{3.П.К.} = \frac{P_3}{P_3 + VK}$	0,8

5	Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	$K_{C.H.B.K.} = \frac{A_4}{VK}$	1,0
6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{A.L.} = \frac{A_1}{P_1 + P_2}$	1,0
7	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{Ш.Л.} = \frac{A_1 + A_2}{P_1 + P_2}$	1,0
8	Загальний коефіцієнт ліквідності	$K_{3.L.} = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{P_1 + P_2}$	1,0

ЗАДАЧА 4

За наведеними нижче показниками (таблиці 1 і 2) розрахувати за кожним періодом:

- 1) рівень фінансово-економічної безпеки для досліджуваного та «еталонного» підприємств на основі віддалей між локальними показниками системи фінансової безпеки;
- 2) рівень фінансово-економічної безпеки підприємства на основі порівняння фактичного і нормативного значень інтегрального індикатора;
- 3) визначити напрями підвищення ефективності управління фінансовою безпекою підприємства.

Таблиця 1

Фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2011-2013 роки

Показники	Значення		
	2011	2012	2013
Грошові кошти	159	6248	1527
Оборотні активи	34949	39434	38967

Дебіторська заборгованість	32871	32722	37242
Власний капітал	-27206	-20842	-9202
Поточні зобов'язання	40634	70222	64654
Валюта балансу	123917	144637	147385
Чистий прибуток	6252	6314	10478
Виручка від реалізації	30548	31587	51717

Таблиця 2

Нормативні значення індикаторів системи фінансової безпеки підприємства

№ з/п	Назва показника	Нормативні значення
1	Коефіцієнт термінової ліквідності	1,0
2	Рентабельність активів	0,8
3	Рентабельність оборотних коштів	0,7
4	Показник автономії	0,5
5	Рентабельність продажів	0,6

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗКУ ЗАДАЧ

Фінансовий потенціал підприємства визначається за такими формулами

$$ВОК = ВК + ДП - ПА,$$

де *ВОК* – власні обігові кошти підприємства, грн.;

ВК – власний капітал, грн.;

ДП – довгострокові зобов'язання, грн.;

ПА – позаобігові активи, грн.

$$\mathbf{HДФЗ = ВОК + БКрОК + ТКрЗ,}$$

де $HДФЗ$ – нормальні джерела формування запасів, грн.;

$БКрОК$ – банківські кредити для формування обігових коштів, грн.;

$ТКрЗ$ – кредиторська заборгованість товарного характеру, грн.

$$\mathbf{ЗВ = З + ВМП,}$$

де $ЗВ$ – запаси та витрати підприємства, грн.;

$З$ – запаси підприємства, грн.;

$ВМП$ – витрати майбутніх періодів, грн.

$$\mathbf{ЗВК = ВОК - ЗВ,}$$

де $ЗВК$ – забезпеченість підприємства власними коштами, грн.

$$\mathbf{ЗВіПК = ЗВК - HДФЗ,}$$

де $ЗВіПК$ – забезпеченість підприємства власними та позиковими коштами, грн.

$$\mathbf{У4 = ОВ\Phi_a / ОВ\Phi \times 100,}$$

де $У4$ – частка активної частини основних виробничих фондів, %;

$ОВ\Phi_a$ – активна частина $ОВ\Phi$, грн.;

$ОВ\Phi$ – середньорічна вартість $ОВ\Phi$, грн.

$$\mathbf{У5 = ОВ\Phi / Чн.зм.,}$$

де $У5$ – фондоозброєність праці, грн./чол.

$$\mathbf{У6 = ОВ\Phi_a / Чн.зм.,}$$

де $У6$ – механоозброєність праці, грн./чол.

$$\mathbf{Ер = ДП/Зр,} \quad (3.31)$$

Інтегральний показник рівня фінансово-економічної безпеки підприємства можна визначати як суму відповідних комплексних показників:

$$S\Phi БП = SY + S\Pi\Phi + SDA + SPC + SIII,$$

де $S\Phi БП$ – інтегральний показник фінансової безпеки підприємства, бали;

SY – комплексний показник оцінювання ефективності управління, бали.

Цей показник враховує рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, загальну рентабельність продажу з валового прибутку, рентабельність продукції;

$S\Pi\Phi$ – комплексний показник оцінювання платоспроможності та фінансової стійкості, бали. Враховує коефіцієнт поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, забезпечення власними обіговими коштами, маневреності власного капіталу;

SDA – комплексний показник оцінювання ділової активності, бали. Враховує показники оборотності активів, основних засобів, оборотних активів, грошових коштів, власного капіталу

SPC – комплексний показник оцінювання ринкової стійкості, бали. Враховує коефіцієнти автономії, фінансового ризику, маневреності оборотних активів, мобільності та індекс постійного активу;

$SIII$ – комплексний показник оцінювання інвестиційної привабливості, бали. Враховує коефіцієнт чистої виручки, показник чистого прибутку на акцію, коефіцієнт реінвестування прибутку, стійкого економічного зростання, показник маржі прибутку.

ПЕРЕЛІК РЕФЕРАТІВ

1. Види, структура та зміст аналітичного документа.
2. Інформаційно-аналітична робота як складова системи інформаційної безпеки бізнесу.
3. Поняття інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки підприємства.
4. Сутність та особливості інформаційно-аналітичної роботи.
5. Принципи інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки підприємства.
6. Основні етапи інформаційно-аналітичної роботи.
7. Обробка інформації у засобах масової інформації.
8. Охарактеризуйте організацію інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки в країнах ЄС.
9. Проведіть порівняльний аналіз методів інформаційно-аналітичної роботи в компаніях США та України.
10. Формування інформаційної бази даних аналітичного підрозділу підприємства.
11. Творчі методи інформаційно-аналітичної роботи.
12. Експертні методи в інформаційно-аналітичній роботі.
13. Місце конкурентної розвідки у системі безпеки бізнесу.
14. Методи конкурентної розвідки.
15. Основні загрози безпеки бізнесу у сучасних умовах.
16. Оціночна діяльність і прогнозування в інформаційно-аналітичній діяльності.
17. Роль і місце інформаційно-аналітичності діяльності в забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства.
18. Інформаційно-аналітична діяльність як складова системи протидії рейдерській атаці.
19. Інформаційно-аналітична робота як засіб мінімізації загроз, ризиків та небезпек у діяльності підприємства.
20. Промислове шпигунство – відповідальність та протидія.
21. Завдання інформаційно-аналітичного підрозділу.
22. Проблемні аспекти у роботі інформаційно-аналітичного підрозділу.
23. Правове забезпечення роботи інформаційно-аналітичного підрозділу.
24. Принципи написання аналітичних документів.
25. Види та вимоги до підготовки аналітичних документів.

26. Вплив інформаційних довідок на прийняття управлінських рішень.
27. Проблеми захисту підприємницької діяльності в розвинутих країнах.
28. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки.
29. Інформаційно-аналітична діяльність як складова системи протидії рейдерській атаці.
30. Інформаційно-аналітична робота як засіб мінімізації загроз, ризиків та небезпек у діяльності підприємства.
31. Промислове шпигунство – відповідальність та протидія.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Андрущків Б.М., Вовк Ю.Я, Дудкін П.Д. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство. Підр. Т.: Тернограф, 2008.
2. Кавун С.В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади. Монографія. В-во ХНЕУ, 2009.
3. Кузенко Т.Б., Мартюшева Л.С., Грачов О.В., Литовченко О.Ю. Фінансова безпека підприємства: Навч. посіб. Х.: Вид-во ХНЕУ, 2010.
4. Кузнецов О.О., Євсєєв С.П., Кавун С.В. Захист інформації та економічна безпека підприємства. Монографія. В-во ХНЕУ, 2008.
5. Маляревський Ю.Д., Лабунська С.В., Прокопішина О.В. Управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: обліково-аналітичні аспекти. Монографія. Вид-во ХНЕУ, 2009.
6. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навч. посіб. К.: Правова єдність, 2009.
7. Хома І.Б. Структурно-функціональна діагностика рівня економічної безпеки машинобудівного підприємства. Монографія. Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010.

8. Бизнес разведка. Внедрение передовых технологий: пер. с англ./Кристофер Боган, Майкл Инглиш: Под общей ред. Б.Л.Резниченко. – М.: Вершина, 2006.
9. Гаврюшина Е.И., Линдера И.Б. Практическая аналитика в службах безопасности. Хрестоматия.: М., 2006.
10. Грунин О.А., Грунин С.О. Экономическая безопасность организации. - СПб., Питер, 2002.
11. Демидов Б., Величко А., Волошук И. Тайный фронт // Національна безпека України. - № 7-8, 2005. - с. 17-23.
12. Кузнецов И.Н. Учебник по информационно-аналитической работе. - М.: Яуза, 2001.
13. Легкобытов А.В. Энциклопедия безопасности. Обеспечение безопасности предприятий. - СПб.: «Летний сад», 2001.
14. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / Пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 360 с.
15. Ткачук Т.Ю. Бенчмаркинг як складова успішної бізнес-стратегії // Бизнес и безопасность - 2007. - № 1. - С. 35-37.
16. Ткачук Т.Ю. Конфіденційне діловодство - важлива складова захисту конфіденційної інформації на підприємстві // Бизнес и безопасность - 2007. - № 1. - С. 85-89.
17. Ткачук Т.Ю. Шляхи запобіганню та протидії промислому шпигунству // Бизнес и безопасность - 2007. - № 3. - С. 7-10.

Інформаційні ресурси

До складу інформаційних ресурсів навчальної дисципліни входять:

1. Освітньо-кваліфікаційна характеристика підготовки магістрів спеціальності 8.18010018 «Управління фінансово-економічною безпекою.
2. Бібліотеки:
НУВГП 33000 м. Рівне, вул. Приходька, 75, тел. 22-25-39.
Обласна наукова - 33000, м. Рівне, майдан Короленка, 6, тел. 22-10-63.
Міська бібліотека - 33000, м. Рівне, вул. Гагаріна, 67 тел. 24-12-47.